

خلاصه درس

فصل اول / درس اول

گستره‌ی جهان اجتماعی

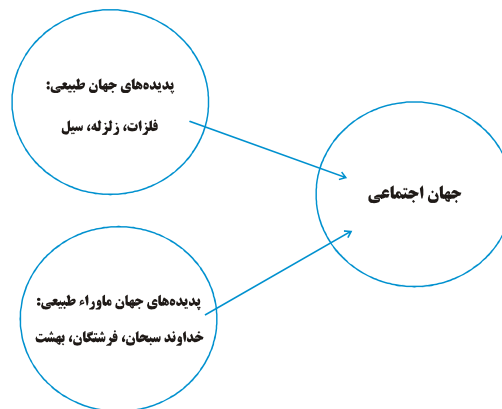
جهان واژه‌ای است که برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ به کار می‌رود مانند جهان طبیعت، جهان غرب و ...

جهان اجتماعی:

به مجموعه پدیده‌هایی دلالت می‌کند که در محدوده‌ی زندگی اجتماعی انسان‌ها قرار می‌گیرند مانند خانواده، احترام به قانون، عدالت، مدرسه، صلح

نکته: هر چیزی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشد درون جهان اجتماعی قرار می‌گیرد.

بسط جهان اجتماعی:

پدیده‌های جهان طبیعی و جهان ماوراءطبیعی به واسطه‌ی ارتباطی که با جهان اجتماعی انسان‌ها پیدا می‌کنند، به جهان اجتماعی وارد می‌شوند.

نکات کلیدی

❖ جهان واژه‌ای است که برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ به کار می‌رود مانند

جهان طبیعت، جهان غرب

❖ برای شناخت پدیده‌هایی که به جهان اجتماعی تعلق دارند به معیار و قاعده نیاز داریم.

❖ بسیاری از پدیده‌ها درون جهان اجتماعی وجود دارند.

❖ بسیاری از پدیده‌ها نیز بیرون از جهان اجتماعی وجود دارند یعنی در جهان طبیعی یا ماوراءطبیعی

- ۱- هر چیزی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشد، درون ... قرار می‌گیرد. (خرداد ۹۳)
- جهان اجتماعی**
- ۲- جهان اجتماعی با ... و آگاهی مشترک آدمیان شکل می‌گیرد. (خرداد ۹۳)
- فرهنگ**
- ۳- کدامیک از پدیده‌های زیر، درون جهان اجتماعی قرار می‌گیرد؟
الف) فلزات (ب) کوه‌ها (پ) خانواده (ت) آب (خرداد ۹۳)
- خانواده**
- ۴- کدامیک از پدیده‌های زیر با کنش اجتماعی انسان‌ها بوجود نمی‌آید؟
الف) احترام به قانون (ب) خانواده (پ) زلزله (ت) امنیت (خرداد ۹۲)
- (پ) زلزله**
- ۵- در عبارات زیر، موارد صحیح و غلط را مشخص کنید. (خرداد ۹۱)
- الف) هر چیزی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشد، درون جهان اجتماعی قرار می‌گیرد.
ب) جهان اجتماعی واژه‌ای است که برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ به کار می‌رود.
پ) شناخت خداوند و جهان ماوراء طبیعی، آرمان‌ها و ارزش‌های آدمیان را تغییر می‌دهد و کنش‌های اجتماعی آنها را دگرگون می‌سازد.
ت) احترام به قانون یک کنش اجتماعی است و درون جهان اجتماعی جای می‌گیرد.
- الف) صحیح (پ) غلط (ب) صحیح (ت) صحیح**
- ۶- دو مورد از پدیده‌هایی که با کنش اجتماعی انسانها به وجود می‌آیند، بنویسید. (شهریور ۹۱)
- صلح، امنیت**
- ۷- خانواده، پدیده‌ای است که با ... انسان به وجود می‌آید. (دی ۹۰)
- کنش اجتماعی**

پدیده‌های جهان اجتماعی:

- ۱- برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ واژه ... به کار می‌رود.
۱) جهان اجتماعی (۲) جهان طبیعت (۳) جهان (۴) جهان غرب
- ۲- کدامیک از گزینه‌های زیر صحیح است؟
۱) جهان طبیعت واژه‌ای است که برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ به کار می‌رود.
۲) جهان غرب به مجموعه پدیده‌هایی دلالت می‌کند که در محدوده‌ی زندگی اجتماعی انسان‌ها قرار می‌گیرند.
۳) جهان اجتماعی به مجموعه پدیده‌هایی دلالت می‌کند که در محدوده‌ی زندگی اجتماعی انسان‌ها قرار می‌گیرند.
۴) جهان ماوراء طبیعت واژه‌ای است که برای اشاره به مجموعه‌های بزرگ به کار می‌رود.
- ۳- جهان واژه‌ای است برای اشاره به ...
۱) گستره‌ی جهان اجتماعی
۲) پدیده‌های جهان اجتماعی
۳) بسط جهان اجتماعی
۴) مجموعه‌های بزرگ
- ۴- کدامیک از گزینه‌های زیر تماماً به جهان اجتماعی اشاره می‌کند؟
۱) مسجد - کارمند - خانواده و کوه‌ها
۲) صلح - امنیت - خانواده و عدالت اجتماعی
۳) فرشتگان - خیابان - رودخانه و مدرسه
۴) احترام به قانون - فلزات - بیابان و کارخانه

معیار شناسایی پدیده‌های جهان اجتماعی:

- ۵- زلزله و خشکسالی پدیده‌های ... هستند ولی به علت ... درون ... قرار می‌گیرند.
- ۱) جهان طبیعی - ارتباط با زندگی اجتماعی - جهان اجتماعی
 - ۲) جهان اجتماعی - ارتباط با سایر پدیده‌های طبیعی - جهان طبیعی
 - ۳) جهان طبیعی - ارتباط با کنش انسانی - جهان اجتماعی
 - ۴) جهان اجتماعی - ارتباط با زندگی اجتماعی - جهان طبیعی
- ۶- پدیده‌های طبیعی تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند. کدام یک از جمله‌های زیر از این تأثیرات محسوب نمی‌شود؟
- ۱) مقاوم‌سازی خانه‌ها در مقابل زلزله
 - ۲) ساخت انبار و سیلو برای مقابله با خشکسالی
 - ۳) شناخت فلزات و ساخت ابزارهای جدید
 - ۴) انتخاب کشاورزی مناسب با آب و هوای محل سکونت
- ۷- کدام یک از موارد زیر را نمی‌توان به‌عنوان معیار و قاعده‌ی شناسایی پدیده‌های جهان اجتماعی در نظر گرفت؟
- ۱) کنش‌های اجتماعی و پیامدهایی که مربوط به این کنش‌ها باشد.
 - ۲) مجموعه‌ی پدیده‌هایی که در محدوده‌ی زندگی اجتماعی انسان‌ها قرار می‌گیرند.
 - ۳) صرفاً ارتباط با زندگی اجتماعی نمی‌تواند موجودات را در گستره‌ی جهان اجتماعی قرار دهد.
 - ۴) موجودات فوق‌طبیعی که با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشند.
- ۸- کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟
- ۱) احترام به قانون یک کنش اجتماعی است - امنیت حاصل کنش‌های اجتماعی انسان‌ها است.
 - ۲) صلح، حاصل کنش‌های اجتماعی انسان‌ها است - احترام به قانون یک کنش اجتماعی است.
 - ۳) خانواده با کنش‌های اجتماعی انسان به‌وجود می‌آید - امنیت حاصل کنش‌های اجتماعی انسان‌هاست.
 - ۴) کنش‌های اجتماعی انسان‌ها و پیامدهای آن‌ها به جهان اجتماعی تعلق می‌گیرند - خانواده یک کنش اجتماعی است.
- ۹- پدیده‌های طبیعی درون ... قرار نمی‌گیرند اما تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در ... انسان‌ها دارند.
- ۱) جهان طبیعی - کنش‌های انسانی
 - ۲) جهان طبیعت - کنش‌های اجتماعی
 - ۳) جهان اجتماعی - کنش‌های اجتماعی
 - ۴) جهان اجتماعی - کنش‌های انسانی
- ۱۰- به‌ترتیب، ذکر کنید که کدام گزینه‌ها «کنش و حاصل کنش اجتماعی» محسوب می‌شوند.
- ۱) احترام به قانون - امنیت
 - ۲) امنیت - احترام به قانون
 - ۳) انبار و سیلوسازی - مقاوم‌سازی در برابر زلزله
 - ۴) مقاوم‌سازی در برابر زلزله - مقابله با زلزله
- ۱۱- پدیده‌های طبیعی از این جهت در درون جهان اجتماعی قرار می‌گیرند که ...
- ۱) پدیده‌های صرفاً طبیعی نیستند.
 - ۲) پدیده‌های اجتماعی طبیعی‌اند.
 - ۳) حاصل کنش‌های انسانی‌اند.
 - ۴) ارتباطی با زندگی اجتماعی پیدا می‌کنند.

۱۲- احترام به قانون یک ... است، امنیت و صلح ... است، همه‌ی این امور به‌دلیل ... زندگی انسان‌ها دارند،

درون جهان اجتماعی قرار می‌گیرند.

- ۱) کنش اجتماعی - حاصل کنش اجتماعی انسان‌ها - ارتباطی که با
- ۲) حاصل کنش اجتماعی انسان‌ها - کنش اجتماعی - نیازی که به
- ۳) حاصل کنش اجتماعی انسان‌ها - کنش اجتماعی - ارتباطی که با
- ۴) کنش اجتماعی - حاصل کنش اجتماعی انسان‌ها - نیازی که به

۱۳- برای قرار گرفتن پدیده‌های طبیعی در درون جهان اجتماعی به چه چیزی نیاز است؟ (سنجش ۹۲)

- ۱) این پدیده‌ها محصول کنش انسانی شوند تا با زندگی اجتماعی مرتبط شوند.
- ۲) با زندگی اجتماعی ارتباط پیدا کنند حتی اگر در کنش‌های اجتماعی تأثیر نداشته باشند.
- ۳) پدیده‌های طبیعی به‌دلیل طبیعی بودنشان تحت هیچ شرایطی نمی‌توانند درون جهان اجتماعی قرار گیرند.
- ۴) باید تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی داشته باشند و از این طریق با زندگی اجتماعی ارتباط پیدا کنند.

۱۴- آیا پدیده‌های جهان طبیعی مانند آب و هوا، زلزله و ... می‌توانند درون جهان اجتماعی قرار گیرند؟ چرا؟

(سنجش ۹۲)

- ۱) خیر - زیرا با زندگی اجتماعی ارتباطی ندارند.
- ۲) بلی - به‌دلیل ارتباطی که با زندگی اجتماعی پیدا می‌کنند.
- ۳) بلی - زیرا این پدیده‌ها محصول کنش انسان‌ها هستند.
- ۴) خیر - به‌دلیل عدم ارتباط آن‌ها با کنش‌های اجتماعی انسان‌ها

۱۵- معیار شناسایی پدیده‌های جهان اجتماعی چیست؟

- ۱) گستره‌ی پدیده‌های اجتماعی
- ۲) چگونگی تأثیر بر زندگی اجتماعی
- ۳) محدود بودن پدیده‌های اجتماعی
- ۴) ارتباط با زندگی اجتماعی

۱۶- چه چیزهایی درون جهان اجتماعی قرار می‌گیرند و براساس آن‌ها، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن

چه وضعیتی می‌یابند؟

- ۱) هرچیزی که با زندگی اجتماعی انسان در ارتباط باشد - کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن‌ها به جهان اجتماعی تعلق می‌گیرند.
- ۲) هرچیزی که بتواند نیاز زیستی انسان را برطرف کند - کنش‌ها و پیامدهای آن‌ها، انسان‌ها را در مسیر درست قرار می‌دهد.
- ۳) هرچیزی که متناسب با ذوق و علاقه‌ی افراد باشد - کنش‌های اجتماعی را متنوع می‌سازد.
- ۴) همه‌ی چیزهایی که در جهان طبیعت قرار دارند - کنش‌ها و پیامدها تغییری نمی‌کنند.

۱۷- خانواده، پدیده‌ای است که با ... به‌وجود می‌آید، پدیده‌هایی چون صلح و امنیت، حاصل ... انسان‌ها هستند.

- ۱) کنش‌های اجتماعی - کنش‌های انسانی
- ۲) نیازهای زیستی - کنش‌های انسانی
- ۳) کنش‌های اجتماعی - کنش‌های اجتماعی
- ۴) نیازهای زیستی - کنش‌های اجتماعی

بسط جهان اجتماعی:

۱۸- هر یک از موجوداتی که بیرون از ... حضور دارند، به‌واسطه‌ی ارتباطی که با ... انسان پیدا می‌کنند،

می‌توانند در گستره‌ی ... قرار گیرند.

- ۱) نظام اجتماعی - نهاد اجتماعی - ساختار اجتماعی
- ۲) نهاد اجتماعی - فرهنگ واقعی - نظام اجتماعی
- ۳) ساختار اجتماعی - فرهنگ آرمانی - زندگی اجتماعی
- ۴) جهان اجتماعی - زندگی اجتماعی - جهان اجتماعی

۱۹- هریک از موجوداتی که بیرون از جهان اجتماعی حضور دارند:

- (۱) تأثیرات تعیین‌کننده‌ای در کنش‌های اجتماعی انسان‌ها دارند.
- (۲) به واسطه‌ی ارتباطی که با زندگی اجتماعی انسان پیدا می‌کند، می‌توانند در گستره‌ی جهان اجتماعی قرار گیرند.
- (۳) به جهت ویژگی ماوراءالطبیعی بودن نمی‌توانند با زندگی اجتماعی انسان ارتباط داشته باشند.
- (۴) قابلیت وارد شدن و قرار گرفتن در گستره‌ی جهان اجتماعی را ندارند.

۲۰- فلزات و جمادات محصول ... نیستند ولی به جهت ... می‌توانند در ... قرار گیرند.

- (۱) کنش اجتماعی - ارتباط با کنش انسانی - گستره‌ی جهان اجتماعی
- (۲) کنش انسان‌ها - ارتباط با جهان اجتماعی - گستره‌ی جهان اجتماعی
- (۳) کنش انسان‌ها - ارتباط با کنش اجتماعی - بسط جهان اجتماعی
- (۴) کنش اجتماعی - ارتباط با کنش انسانی - بسط جهان اجتماعی

۲۱- شناخت خداوند و فرشتگان و جهان ماوراءطبیعی، آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان را ... و کنش‌های اجتماعی آنان را ...**(سنجش ۹۲)**

- (۱) تغییر می‌دهند - دگرگون می‌سازند.
- (۲) تغییر می‌دهند - تثبیت می‌کنند.
- (۳) تثبیت می‌کنند - دگرگون می‌سازند.
- (۴) تثبیت می‌کنند - جهت می‌دهند.

۲۲- رفتار شتاب‌زده و نابخردانه انسان، طبیعت و محیط زیست را آلوده می‌کند و این آلودگی ...

- (۱) کنش‌های اجتماعی انسان را دگرگون می‌کند.
- (۲) فرصت‌های زندگی اجتماعی را محدود می‌کند.
- (۳) ستم‌پیشگان را در قهر و انتقام فرومی‌برد.
- (۴) آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان را تغییر می‌دهد.

۲۳- در رابطه با ویژگی‌های پدیده‌هایی مانند فرشتگان، ستارگان، کهکشان و فلزات کدام گزینه صحیح نمی‌باشد؟

- (۱) قبل از انسان وجود داشته‌اند.
- (۲) وجود آن‌ها به وجود انسان وابسته است.
- (۳) این امور محصول کنش انسان‌ها نیستند.
- (۴) از جهاتی می‌توانند وارد جهان اجتماعی شوند.

۲۴- شناخت خداوند، فرشتگان و جهان ماوراءطبیعت چه تأثیری بر زندگی انسان‌ها می‌گذارد؟

- (۱) سنت‌های الهی را در جوامع انسانی تغییر می‌دهد.
- (۲) باعث تغییر آرمان‌ها و ارزش‌های زندگی آدمیان می‌شود.
- (۳) کنش‌های طبیعی جهان را دگرگون می‌کند.
- (۴) انسان را در گستره‌ی جهان اجتماعی قرار می‌دهد.

۲۵- مفهوم بسط جهان اجتماعی چیست؟

- (۱) در گستره‌ی جهان اجتماعی قرار گرفتن
- (۲) معیار شناسایی پدیده‌های جهان اجتماعی قرار گرفتن
- (۳) معیار ارزیابی پدیده‌های اجتماعی قرار گرفتن
- (۴) به معنای تأثیرپذیری از زندگی اجتماعی انسان

۲۶- کدام عبارت، مربوط به «بسط جهان اجتماعی» است؟

- (۱) امنیت و صلح حاصل کنش‌های اجتماعی انسان‌ها هستند.
- (۲) ما برای شناخت پدیده‌هایی که به جهان اجتماعی تعلق دارند، به معیارهایی نیاز داریم.
- (۳) انسان‌ها با شناخت فلزات، وسایل جدید می‌سازند و این وسایل، به‌نوبه‌ی خود در نحوه‌ی زندگی آنان اثر می‌گذارد.
- (۴) کنش‌های اجتماعی انسان‌ها و پیامدهای آن‌ها به جهان اجتماعی تعلق می‌گیرند.

خلاصه درس

فصل اول / درس دوم

نظام اجتماعی

مقایسه سه مفهوم:

- ۱- **جهان اجتماعی:** مجموعه پدیده‌هایی است که در گستره‌ی زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرند.
 - ۲- **ساختار اجتماعی:** نوع ارتباط و چیدمان پدیده‌هایی است که جهان اجتماعی را می‌سازند.
 - ۳- **نظام اجتماعی:** مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی با توجه به ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر می‌باشد.
- نکته:** تفاوت جهان اجتماعی و نظام اجتماعی این است که جهان اجتماعی از مجموعه‌ی پدیده‌هایی حکایت می‌کند که مربوط به اجتماع هستند و نظام اجتماعی همان مجموعه پدیده‌ها را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند مورد توجه قرار می‌دهد.
- خرده‌نظام:** هر نظام اجتماعی به بخش‌ها و اجزایی تقسیم می‌شود که از آن‌ها با نام خرده‌نظام یاد می‌شود.
- نظام اجتماعی کل:** به نظام اجتماعی هنگامی که با خرده‌نظام‌های درونی آن در نظر گرفته شود، نظام اجتماعی کل می‌گویند.
- نهاد اجتماعی:** به هر یک از خرده‌نظام‌ها در صورتی که نقش مهم و تعیین کننده‌ای در نظام اجتماعی کل داشته باشند، یعنی یکی از نیازهای اساسی آن را برطرف کنند، نهاد اجتماعی گویند.

نکات کلیدی

❖ از نوع ارتباط و پیوندی که بین اجزاء یک مجموعه وجود دارد به نام ساختار یاد می‌شود.

- ❖ جهان اجتماعی بدون ساختار نمی‌تواند باشد.
- ❖ با مفهوم ساختار می‌توان تفاوت‌های بین نظام اجتماعی و جهان اجتماعی را نشان داد.
- ❖ هر نظام اجتماعی به بخش‌ها و اجزایی تقسیم می‌شود که از آن‌ها با نام خرده‌نظام یاد می‌شود.
- ❖ به نظام اجتماعی هنگامی که با خرده‌نظام‌های درونی آن در نظر گرفته می‌شود نظام اجتماعی کل می‌گویند.

- ۱- تفاوت بین «جهان اجتماعی» و «نظام اجتماعی» را بنویسید. (خرداد ۳ (۹۳)

جهان اجتماعی از مجموعه پدیده‌هایی حکایت می‌کند که مربوط به اجتماع هستند و نظام اجتماعی همان مجموعه پدیده‌ها را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند مورد توجه قرار می‌دهد.

- ۲- به خرده‌نظام‌هایی که نقش مهم و تعیین کننده در نظام اجتماعی کل داشته باشند، ... می‌گویند. (خرداد ۶۲ (۹۲)

نهاد اجتماعی

- ۳- مجموعه پدیده‌های جهان اجتماعی را از جهت ساختار و ارتباط آنها با یکدیگر چه می‌نامند؟ (خرداد ۶۲ (۹۲)

نظام اجتماعی

- ۴- کدام مفهوم، مجموعه پدیده‌های اجتماعی را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند مورد توجه قرار می‌دهند؟ (خرداد ۹ (۹)

نظام اجتماعی

- ۵- هر نظام اجتماعی به بخش‌ها و اجزایی تقسیم می‌شود که به آنها ... می‌گویند. (شهرپور ۹ (۹)

خرده‌نظام

- ۶- در عبارات زیر، موارد صحیح و غلط را مشخص کنید. (دی ۹ (۹)

الف) مجموعه پدیده‌های جهان اجتماعی را از نظر ساختار و ارتباط آنها با یکدیگر نظام اجتماعی می‌گویند.
ب) به خرده‌نظام‌هایی که نقش تعیین کننده در نظام اجتماعی کل داشته باشند، نهاد فرهنگی می‌گویند.

الف) صحیح (پ) غلط

- ۷- از نوع ارتباط و پیوندی که بین پدیده‌های اجتماعی وجود دارد، با عنوان ... یاد می‌شود. (دی ۹ (۹)

ساختار اجتماعی

ساختار اجتماعی:**۲۷- یک ساختمان هنگامی برای ورزش مناسب است که ...**

- (۱) تمام مراحل ساخت آن با نظارت و مشاوره‌ی متخصص انجام شود.
- (۲) چینش و ارتباط عناصر و اجزای آن متناسب با ورزشگاه باشد.
- (۳) اجزا و مصالح ساختمانی از کیفیت مطلوب برخوردار باشد.
- (۴) دارای استحکام باشد و در اثر حوادث طبیعی یا غیرطبیعی فرو نریزد.

۲۸- اجزا و مصالح پراکنده هنگامی در مجموعه‌ی ساختمان قرار می‌گیرند و جزئی از آن می‌شوند که:

- (۱) اساس و بنیان ساختمان را تشکیل دهند.
- (۲) نقش مهمی در استحکام ساختمان داشته باشند.
- (۳) توانایی مقابله با آسیب‌ها را داشته باشند.
- (۴) در ساختار ساختمان واقع شوند.

۲۹- یک ساختار (ساختمان) مناسب، ساختاری است که ...

- (۱) ارتباط آن‌ها با یکدیگر مناسب باشد.
- (۲) چینش اعضا با یکدیگر مناسب باشد.
- (۳) چینش و ارتباط عناصر با یکدیگر مناسب باشند.
- (۴) چینش، ارتباط عناصر و اجزای آن ساختار (ساختمان) با یکدیگر مناسب باشد.

۳۰- در نظام خانواده، چه زمانی می‌توان از واژه‌ی ساختار استفاده کرد؟ زمانی که ...

- (۱) تعداد اعضای خانواده، مورد نظر باشد.
- (۲) نوع روابط و پیوندهای بین اعضاء مطرح باشد.
- (۳) نیازهای اقتصادی آن نظام، به‌نجو مطلوب برآورده شود.
- (۴) اعضا از نظر روابط عاطفی و روانی، کمبودی احساس نکنند.

تفاوت نظام اجتماعی و جهان اجتماعی:**۳۱- کدام‌یک از عبارات زیر ساختار اجتماعی خانواده را نشان می‌دهد؟**

- (۱) مجموعه‌ی نقش‌های پدری، مادری، فرزندی
- (۲) نظام اجتماعی خانواده
- (۳) نقش پدر، مادر، فرزند که در گستره‌ی زندگی اجتماعی قرار می‌گیرند.
- (۴) روابط همسری و فرزندی

۳۲- در کدام گزینه موارد مطرح شده دارای مفهوم «واحد» می‌باشند؟

- (۱) جهان اجتماعی و مجموعه اجزای ورزشگاه
- (۲) ساختار ورزشگاه و نظام اجتماعی
- (۳) ساختمان ورزشگاه و جهان اجتماعی
- (۴) مجموعه عناصر ورزشگاه و نظام اجتماعی

۳۳- مفهوم ساختار ساختمان چیست و با کدام‌یک از واژه‌های علوم اجتماعی ارتباط مفهومی دارد؟

- (۱) ارتباط و چینش منظم اجزای ساختمان - ساختار اجتماعی
- (۲) استحکام و مقاومت عناصر و اجزای ساختمان - نظام اجتماعی
- (۳) مجموعه‌ی اجزا و مصالح به‌کارگرفته شده در ساختمان - جهان اجتماعی
- (۴) ضرورت وجود هریک از اجزا و عناصر - نهاد اجتماعی

۳۴- مفهوم ساختمان حاکی از چیست؟

- (۱) نظم و انتظامی که میان اجزای پدیده‌ی یک ساختار وجود دارد.
- (۲) مجموعه‌ی روابط و انتظامی که در پدیده‌های جهان به‌چشم می‌خورد.
- (۳) ساختار تشکیل‌دهنده و اجزای یک مجموعه را بررسی می‌کند.
- (۴) مفهومی که از اجزا و عناصر با نظر به ساختار و ارتباطی که دارند، حکایت می‌کند.

۳۵- ... عبارت است از مجموعه‌ی پدیده‌ها در زندگی اجتماعی انسان، اما ... عبارت است از نوع ارتباط، نظم و چینش آن پدیده‌ها، و به مجموعه‌ی آن‌ها از نظر ساختار و ارتباط، ... می‌گویند.

(۱) جهان اجتماعی - ساختار اجتماعی - نظام اجتماعی (۲) ساختار اجتماعی - نظام اجتماعی - جهان اجتماعی
(۳) ساختار اجتماعی - جهان اجتماعی - نظام اجتماعی (۴) جهان اجتماعی - نظام اجتماعی - ساختار اجتماعی
۳۶- اگر مفاهیم «ساختار ورزشگاه» و «ساختار ورزشگاه» را برای جامعه به کار ببریم، کدام عبارات بیانگر این مفاهیم هستند؟ (به ترتیب)

- (۱) نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌هایی که در جهان اجتماعی واقع می‌شوند. - مجموعه‌ی پدیده‌هایی که در گستره‌ی زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرند.
- (۲) نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌هایی که در جهان اجتماعی واقع می‌شوند. - مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی از نظر ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر.
- (۳) مجموعه‌ی پدیده‌هایی که در گستره‌ی زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرند. - مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی از نظر ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر.
- (۴) مجموعه‌ی پدیده‌هایی که در گستره‌ی زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرند. - نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌هایی که در جهان اجتماعی واقع می‌شوند.

۳۷- در کدام گزینه، تفاوت مفهوم ساختمان با مفهوم ساختار اجتماعی، به درستی ارائه شده است؟

- (۱) ساختمان، به مفهوم مجموعه‌ی اجزا و عناصر است، درحالی‌که ساختار به نوع ارتباط و چینش اشاره دارد.
- (۲) ساختار، به نوع ارتباط و در عین حال به مفهوم اجزا توجه دارد و تفاوتی با ساختمان ندارد.
- (۳) ساختار، به مفهوم مجموعه‌ی اجزا و عناصر در ارتباط با هم است، درحالی‌که ساختمان به مفهوم نوع ارتباط و چینش است.
- (۴) ساختار، مجموعه‌ی پدیده‌هایی است که در گستره‌ی زندگی اجتماعی قرار می‌گیرد، درحالی‌که ساختمان، به مجموعه‌ی اجزا و عناصر اطلاق می‌شود.

۳۸- تفاوت جهان اجتماعی با نظام اجتماعی، در کدام گزینه، به درستی ارائه گردیده است؟

- (۱) جهان اجتماعی از پدیده‌هایی حکایت می‌کند که مربوط به اجتماع هستند و نظام اجتماعی همان پدیده‌ها را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند، مورد توجه قرار می‌دهد.
- (۲) جهان اجتماعی پدیده‌ها را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند، مورد توجه قرار می‌دهد و نظام اجتماعی پدیده‌ها را از جهت این که مربوط به اجتماع هستند، مورد توجه قرار می‌دهد.
- (۳) جهان اجتماعی و نظام اجتماعی، پدیده‌ها را از جهت رفع نیازهای آدمی با یکدیگر مقایسه می‌کنند.
- (۴) جهان اجتماعی و نظام اجتماعی در واقع جدای از یکدیگر نیستند و با یکدیگر تفاوتی ندارند.

۳۹- «نظام اجتماعی» چیست و چه چیز را مورد توجه قرار می‌دهد؟

- (۱) مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی از نظر ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر - نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌ها در جهان اجتماعی
- (۲) مجموعه‌ی پدیده‌هایی که در گستره‌ی زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرند. - نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌ها در جهان اجتماعی
- (۳) مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی از نظر ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر - مجموعه‌ی پدیده‌ها را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند.
- (۴) مجموعه‌ی پدیده‌هایی که در گستره‌ی زندگی اجتماعی انسان قرار می‌گیرند. - مجموعه‌ی پدیده‌ها را از جهت ساختار و ارتباطی که با هم دارند.

۴۰- به ترتیب، روابط همسری و مجموعه‌ی اجزا و عناصر ورزشگاه، در حکم کدام مورد جامعه محسوب می‌گردند؟

- (۱) نظام اجتماعی - ساختار اجتماعی
- (۲) ساختار اجتماعی - ساختار اجتماعی
- (۳) نظام اجتماعی - جهان اجتماعی
- (۴) ساختار اجتماعی - جهان اجتماعی

نهاد اجتماعی:

۴۱- عبارات «زمین بازی به گونه‌ای است که در معرض دید تماشاگران و داوران باشد» و «درها و مسیرهای خروجی ورزشگاه امکان خروج تماشاگران به ساده‌ترین و سریع‌ترین صورت وجود داشته باشد» با کدام یک از گزینه‌های زیر هماهنگی دارد؟

- ۱) هر نهاد اجتماعی یکی از نیازهای اساسی نظام اجتماعی کل را برطرف می‌کند.
- ۲) هر نهاد اجتماعی دارای یک ساختار درونی است و همه‌ی آن‌ها در یک ساختار بزرگ‌تر که مربوط به جامعه است قرار دارند.
- ۳) سیاست، اقتصاد، آموزش و پرورش و خانواده از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی هستند.
- ۴) در نظام اجتماعی کل، خرده نظام‌هایی وجود دارد که اجزاء درونی آن با نظام اجتماعی کل هماهنگ است.

۴۲- کدام یک از گزینه‌های زیر صحیح نیست؟

- ۱) هر یک از نهادهای اجتماعی دارای یک ساختار درونی می‌باشند.
- ۲) هر نظام اجتماعی به بخش‌ها و اجزایی تقسیم می‌شود که از آن‌ها با نام خرده نظام یاد می‌شود.
- ۳) جهان اجتماعی و نظام اجتماعی در واقع جدای از یکدیگر می‌باشند.
- ۴) ارتباط و پیوندی که بین پدیده‌های اجتماعی وجود دارد ساختار اجتماعی نام دارد.

(سنجش ۹۲)

۴۳- نهاد اجتماعی چیست؟

- ۱) نظام اجتماعی هنگامی که با خرده نظام‌های درونی آن در نظر گرفته شود.
- ۲) نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌هایی است که در جهان اجتماعی واقع می‌شوند.
- ۳) مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی از نظر ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر می‌باشد.
- ۴) هر یک از خرده‌نظام‌ها در صورتی که نقش مهم و تعیین کننده‌ای در نظام اجتماعی کل داشته باشند و یکی از نیازهای اساسی آن را برطرف کنند.

(سنجش ۹۲)

۴۴- نظام اجتماعی چیست؟

- ۱) نوع ارتباط، نظم و چینش پدیده‌هایی است که در جهان اجتماعی واقع می‌شوند.
- ۲) کنش‌های اجتماعی انسان‌ها و پیامدهای آن‌ها به نظام اجتماعی تعلق می‌گیرند.
- ۳) مجموعه‌ی پدیده‌های جهان اجتماعی از نظر ساختار و ارتباط آن‌ها با یکدیگر است.
- ۴) مفهومی است که از اجزاء و عناصر با نظر به ساختار و ارتباطی که با هم دارند حکایت می‌کند.

۴۵- خانواده از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است زیرا ...

- ۱) دارای ساختار مناسب با خود است.
- ۲) یکی از نیازهای اساسی نظام اجتماعی کل را برطرف می‌کند.
- ۳) در یک ساختار بزرگ‌تر که مربوط به جامعه است قرار دارد.
- ۴) جزئی از نظام اجتماعی کل است که به آن خرده نظام می‌گویند.

۴۶- در چه شرایطی به نظام اجتماعی، نظام اجتماعی کل گفته می‌شود؟

- ۱) از بخش‌های مختلف تشکیل شده باشد.
- ۲) بین اجزای نظام هماهنگی وجود داشته باشد.
- ۳) با خرده نظام‌های درونی آن در نظر گرفته شود.
- ۴) ساختار و ارتباط بین اجزا مورد توجه باشد.

۴۷- هر یک از نهادهای اجتماعی یک ... درونی دارد و همه‌ی آن‌ها در یک ... بزرگتری که مربوط به ... است، قرار دارند.

۱) نظام - ساختار - افراد	۲) ساختار - نظام - اجتماع
۳) نظام - نظام - افراد	۴) ساختار - ساختار - جامعه

۴۸- کدام گزینه‌ی زیر، تعریف نظام اجتماعی کل را بهتر نشان می‌دهد؟

- ۱) هنگامی که نظام‌های اجتماعی با یکدیگر در ارتباط باشند، به نظام اجتماعی کل اشاره می‌شود.
- ۲) نظام اجتماعی کل به روابط اجزا در یک سیستم اشاره دارد.
- ۳) هنگامی که نظام اجتماعی با خرده‌نظام‌های آن در نظر گرفته می‌شود، به نظام اجتماعی کل اشاره دارد.
- ۴) نظام اجتماعی کل به ساختارهای درونی و بیرونی نظام‌ها اشاره دارد.

۴۹- جملات مقابل بیانگر کدام یک از مفاهیم جامعه‌شناسی است؟

«طول و عرض زمین بازی متناسب با نیازهای بازی است. زمین بازی به گونه‌ای است که در معرض دید تماشاگران و داوران باشد.»

- ۱) به ساختار متناسب نظام اشاره دارد.
- ۲) به نظام و ساختار متناسب نظام اشاره دارد.
- ۳) به جهان اجتماعی اشاره دارد.
- ۴) به اجزا و روابط اجزا در نظام اشاره دارد.

خلاصه درس

فصل اول / درس سوم

فرهنگ (۱)

جامعه:

به گروهی از انسان‌ها گفته می‌شود که سالیان طولانی با یک‌دیگر زندگی می‌کنند.

فرهنگ:

شیوه‌ی زندگی گروهی از انسان‌هاست که با یک‌دیگر زندگی می‌کنند مانند نوع خوراکی‌ها، پوشش‌ها، گویش‌ها، آداب و رسوم عروسی و عزاداری و ...

نکته ۱: جامعه در حکم جسم و کالبد و فرهنگ در حکم روح و جان یک موجود زنده است.

نکته ۲: دلیل تفاوت فرهنگی جوامع این است که فرهنگ پدیده‌ای آموختنی است و از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود. به همین دلیل فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک نیز می‌نامند.

فرهنگ عمومی:

آن بخش از فرهنگ که همه‌ی مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند.

خرده فرهنگ:

بخش‌هایی از فرهنگ که مربوط به قوم، قشر، صنف و گروه‌های خاص است.

ضد فرهنگ:

اگر عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای درون یک خرده فرهنگ مخالف با ارزش‌ها، عقاید و هنجارهای فرهنگ عمومی باشد، خرده فرهنگ را ضد فرهنگ می‌نامند. مانند بزهکاران، سارقان و ...

خرده فرهنگ موافق:

خرده فرهنگ‌های سازگار با فرهنگ عمومی را می‌گویند مانند خرده فرهنگ‌های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه

نهاد فرهنگی:

نهادی است که از طریق تعلیم و تربیت به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد، فرهنگ را تولید می‌کند و استمرار می‌دهد، یا به آن عمق و غنا می‌بخشد مانند خانواده، رسانه، آموزش و پرورش و آموزش عالی

نکته: خانواده و آموزش و پرورش و رسانه‌های عمومی انتقال‌دهنده‌ی فرهنگ می‌باشند و آموزش عالی دانش تخصصی مورد نیاز سایر نهادها را فراهم می‌کند.

نکات کلیدی

- ❖ واژه جامعه و فرهنگ در بسیاری موارد (با هم) به کار می‌رود.
- ❖ فردی که ارزش‌ها، مقررات و مهارت‌های (فرهنگ) مربوط به یک صنف را نشناسد نمی‌تواند به آن صنف وارد شود.
- ❖ خرده فرهنگ موافق مانند خرده فرهنگ‌های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه.
- ❖ هر نهاد اجتماعی علاوه بر آن که از فرهنگ عمومی جامعه استفاده می‌کند خرده فرهنگ مربوط به خود را نیز دارد.

- ۱- کدام نهاد فرهنگی، در تأمین خرده‌فرهنگ‌های سایر نهادهای اجتماعی سهم بیشتری دارد. (خررداد ۹۳)
- الف) خانواده
پ) آموزش و پرورش
ب) رسانه‌های عمومی
ت) آموزش عالی
آموزش عالی
- ۲- نمونه‌ای از خرده‌فرهنگ موافق را ذکر کنید. (خررداد ۹۳)
- مانند خرده‌فرهنگ‌های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه**
- ۳- در عبارات زیر، موارد صحیح و غلط را مشخص کنید. (خررداد ۹۲)
- الف) فرهنگ پدیده‌های آموختنی است و از راه آموزش از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود.
ب) خرده‌فرهنگ‌های سازگار با فرهنگ عمومی، خرده‌فرهنگ موافق گفته می‌شود.
پ) بخش‌هایی از فرهنگ که مربوط به قشر و گروه خاصی است، فرهنگ عمومی نام دارد.
ت) در نظام سرمایه‌داری، افزایش ثروت از ارزش‌های اصلی نهاد اقتصادی است.
الف) صحیح ب) صحیح پ) غلط ت) صحیح
- ۴- «باورها و ارزش‌های اخلاقی» از مصادیق فرهنگ به‌شمار می‌رود یا جامعه؟ (خررداد ۹)
- فرهنگ**
- ۵- در عبارات زیر، موارد صحیح و غلط را مشخص کنید. (شهریور ۹)
- الف) فرهنگ غریزی نیست، بلکه پدیده‌ای اکتسابی و آموختنی است.
ب) جامعه در حکم جان و روح و فرهنگ در حکم جسم و کالبد می‌باشد.
الف) صحیح ب) غلط
- ۶- خرده‌فرهنگ‌های سازگار با فرهنگ عمومی را چه می‌نامند؟ (شهریور ۹)
- الف) فرهنگ آرمانی
ب) فرهنگ واقعی
پ) خرده‌فرهنگ واقعی
ت) خرده‌فرهنگ موافق
ت) خرده‌فرهنگ موافق
- ۷- در چه صورت یک خرده‌فرهنگ را «ضد فرهنگ» می‌نامند؟ یک مثال بنویسید. (دی ۹)
- در مواردی ممکن است عقاید و ارزش‌های درون یک خرده‌فرهنگ، مخالف عقاید و ارزش‌های عمومی باشد در این صورت خرده‌فرهنگ را ضد فرهنگ می‌نامند. مثال: خرده‌فرهنگ سازمان**
- ۸- در عبارات زیر، موارد صحیح و غلط را مشخص کنید. (دی ۹۰)
- الف) مفهوم فرهنگ به شیوه و نوع زندگی افراد یک جامعه اشاره دارد.
ب) خانواده، یک نهاد فرهنگی است.
پ) فرهنگ پدیده‌ای اکتسابی و آموختنی است.
ت) شیوه‌های یادگیری، از مصادیق جامعه به‌شمار می‌رود.
الف) صحیح ب) صحیح پ) صحیح ت) غلط

مفهوم فرهنگ:

۵۰- کدام یک از گزینه‌های زیر در ارتباط با مفاهیم «جامعه» و «فرهنگ» صحیح نیست؟

- ۱) جامعه و فرهنگ را به جان و جسم یک موجود زنده می‌توان تشبیه کرد.
۲) جامعه به گروهی از انسان‌ها اطلاق می‌شود که در طی سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می‌کنند و شیوه‌ی زندگی گروهی از انسان‌ها را فرهنگ می‌گویند.
۳) جوامع مختلف شیوه‌های متفاوتی برای زندگی دارند و نگرش به عالم و آدم از مصادیق فرهنگ به‌شمار می‌آیند.
۴) فرهنگ و جامعه جدای از یکدیگر نمی‌توانند باشند جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد و فرهنگ نیز بدون جامعه پدید نمی‌آید.

۵۱- جامعه در حکم ... و فرهنگ در حکم ... است.

- (۱) جسم - جان (۲) روح - جان (۳) کالبد - جسم (۴) جسم - کالبد

۵۲- دلیل تفاوت‌های فرهنگی بین جوامع مختلف چیست؟

- (۱) فرهنگ هر جامعه پدیده‌ای غریزی است.
 (۲) زیرا فرهنگ پدیده‌ای اکتسابی و آموختنی است.
 (۳) فرهنگ پدیده‌ای انتسابی است.
 (۴) زیرا نوع خوراک، پوشاک و گویش جوامع مختلف، متفاوت است.

۵۳- به چه دلیل در جوامع شیوه‌های متفاوت زندگی به چشم می‌خورد و فرهنگ چگونه از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود؟

- (۱) غریزی بودن فرهنگ - رسانه و جامعه
 (۲) آموختنی بودن فرهنگ - آموزش و تربیت
 (۳) شیوه‌های متفاوت جامعه‌پذیری - جامعه و خانواده
 (۴) تعارضات فرهنگی - آموزش عالی و رسانه

۵۴- دو مفهوم «جامعه» و «فرهنگ» در کدام گزینه، به درستی تعریف شده است؟

- (۱) جامعه، به گروهی از انسان‌ها گفته می‌شود که با یکدیگر تعامل رودررو دارند. - فرهنگ، مربوط به علایق و خواسته‌های افراد جامعه است.

- (۲) جامعه، به گروهی از انسان‌ها اطلاق می‌شود که در طی سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می‌کنند. - فرهنگ، مربوط به شیوه‌ی زندگی گروهی از انسان‌هاست که با هم زندگی می‌کنند.
 (۳) جامعه، مجموعه‌ای از افرادی است که دارای نیازهای مشترک هستند. - فرهنگ، به شیوه‌ی رفع این نیازها گفته می‌شود.
 (۴) جامعه، به مجموعه‌ی افرادی گفته می‌شود که در مکانی مشخص با یک حکومت واحد به زندگی ادامه می‌دهند. - فرهنگ، به مجموعه‌ی مقررات حاکم بر این افراد گفته می‌شود.

۵۵- «عده‌ای جهانگرد به شهر یزد وارد می‌شوند و ساکنین آن را مسلمان می‌پندارند»، آن چه در نخستین برخورد مشاهده می‌کنند چیست و به چه وسیله‌ای به مسلمان بودن یزدی‌ها پی می‌برند؟ (به ترتیب)

- (۱) فرهنگ واقعی - فرهنگ آرمانی
 (۲) خرده‌فرهنگ - نهاد فرهنگی
 (۳) فرهنگ عمومی - نهاد اجتماعی
 (۴) جامعه - فرهنگ

۵۶- فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک نیز می‌نامند، زیرا ...

- (۱) فرهنگ به‌طور غریزی و ناخودآگاه به نسل‌های بعدی منتقل می‌شود.
 (۲) جامعه در حکم جسم و فرهنگ در حکم روح یک موجود زنده است.
 (۳) فرهنگ غیراکتسابی است و افراد به دلخواه نمی‌توانند فرهنگ مورد نظرشان را انتخاب کنند.
 (۴) فرهنگ پدیده‌ای اکتسابی و آموختنی است و از راه آموزش و تربیت به نسل‌های بعدی منتقل می‌شود.

فرهنگ عمومی و خرده‌فرهنگ:

۵۷- در مقایسه‌ی جامعه و فرهنگ با یک موجود زنده، کدام مورد از تشبیه، مصداق دارد و کدام بخش از فرهنگ یک جامعه، به‌عنوان خرده‌فرهنگ شناخته می‌شود؟

- (۱) فرهنگ به‌منزله‌ی جسم و کالبد، جامعه در حکم روح است. - آن بخش از فرهنگ که دارای نیاز اساسی نباشد.
 (۲) فرهنگ در حکم جان و روح، جامعه در حکم جسم و کالبد است. - آن بخش از فرهنگ که مربوط به گروه، قوم یا قشر خاصی باشد.
 (۳) جامعه و فرهنگ به‌منزله‌ی جان و روح یک جامعه‌اند. - خرده‌فرهنگ به بخشی از فرهنگ جامعه گفته می‌شود که مربوط به گذشته باشد.
 (۴) جامعه و فرهنگ هر دو به‌منزله‌ی کالبد و جسم است. - خرده‌فرهنگ به بخشی از فرهنگ جامعه گفته می‌شود، که در رفع نیازهای اساسی نقشی مهم داشته باشد.

۵۸- کدام یک از عبارت زیر مفهوم «خرده فرهنگ» را نشان می‌دهد؟

- (۱) فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک می‌نامند و پدیده‌ای اکتسابی است.
 (۲) کسی که ارزش‌ها، مقررات و مهارت‌های مربوط به یک صنف را نشانده نمی‌تواند به آن صنف وارد شود.
 (۳) نهاد فرهنگی نهادی است که از طریق آموزش و تربیت به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد.
 (۴) نهاد اجتماعی از فرهنگ عمومی جامعه استفاده می‌کند.

۵۹- کدام یک از عبارات زیر نادرست است؟

- (۱) هر نهاد اجتماعی علاوه بر آن که از فرهنگ عمومی جامعه استفاده می‌کند خرده فرهنگ مربوط به خود را نیز دارد.
- (۲) نهاد فرهنگی نهادی است که از طریق آموزش و تربیت به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد.
- (۳) آموزش عالی بیش‌تر خرده فرهنگ‌های سایر نهادهای اجتماعی را تأمین می‌کند.
- (۴) خرده فرهنگ‌هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند با فرهنگ عمومی سازگار هستند.

(سنجش ۹۲)**۶۰- کدام یک تعریف فرهنگ عمومی است؟**

- (۱) بخشی از فرهنگ که مردم به آن عمل می‌کنند.
- (۲) آن بخش از فرهنگ که مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند.
- (۳) بخش‌هایی که مربوط به گروه، قوم، قشر، صنف و گروه خاص است.
- (۴) قسمت‌هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد.

۶۱- خرده فرهنگ بزهکاران، ضد فرهنگ می‌باشد زیرا ...

- (۱) عقاید، ارزش‌ها و قواعد و مهارت‌های درون خرده فرهنگ بزهکاران با ارزش‌ها، عقاید، قواعد و مهارت‌های فرهنگ عمومی مخالف و متغایر است.
- (۲) خرده فرهنگ‌هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند با فرهنگ عمومی اغلب ناسازگار هستند.
- (۳) هر صنفی و قشری ارزش‌ها، مقررات و مهارت‌های ویژه خود را دارد و کسانی که ارزش‌های مربوط به یک صنف را نشانسانند نمی‌توانند به آن صنف وارد شوند.
- (۴) هر خرده فرهنگ اجتماعی علاوه بر آن که از فرهنگ عمومی جامعه استفاده می‌کند خرده فرهنگ مربوط به خود را نیز دارد.

۶۲- خرده فرهنگ‌هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند، ...

- (۱) معمولاً با فرهنگ عمومی ناسازگار هستند.
- (۲) ارزش‌ها و هنجارهایی متغایر با فرهنگ عمومی دارند.
- (۳) به اقشار و گروه‌های خاص مربوط می‌شوند.
- (۴) اغلب با فرهنگ عمومی سازگار هستند.

۶۳- کدام یک نمونه‌ای از خرده فرهنگ موافق است؟

- (۱) خرده فرهنگ گروه‌هایی که انحراف اجتماعی دارند.
- (۲) خرده فرهنگ‌های مربوط به اقوام، اقشار و گروه‌های خاص
- (۳) خرده فرهنگ‌هایی که درون یک فرهنگ عمومی قرار دارند.
- (۴) خرده فرهنگ‌های مربوط به اصناف مختلف درون یک جامعه

۶۴- کدام یک از موارد زیر خرده فرهنگ محسوب می‌شود؟

- (۱) زبان گفتاری مربوط به یک شهر
- (۲) ضرورت احترام به پدر و مادر
- (۳) تحسین انسان اینثارگر و فداکار
- (۴) ارج نهادن به صداقت و راستگویی

۶۵- دانش‌ها و مهارت‌های ویژهی معلمان و پزشکان بیان‌گر کدام بخش از فرهنگ می‌باشد و برای کسب این**آگاهی‌ها چه عملکردی مورد نیاز است؟**

- (۱) فرهنگ عامیانه - سالیان متمادی به تحصیل پرداختن
- (۲) خرده فرهنگ - سالیان متمادی به تحصیل پرداختن
- (۳) نظام فرهنگی - سازگاری فرهنگ عمومی با نظام فرهنگی
- (۴) فرهنگ عمومی - سازگاری فرهنگ عمومی با نظام فرهنگی

نهادهای فرهنگی:**۶۶- به چه بخشی از فرهنگ، خرده فرهنگ گفته می‌شود و هر نهاد اجتماعی از چه بخشی از فرهنگ استفاده می‌کند؟**

- (۱) بخشی از فرهنگ که مربوط به شیوه‌ی زندگی گروهی از انسان‌هاست که با یک‌دیگر زندگی می‌کنند. - فرهنگ عمومی و سایر خرده فرهنگ‌ها
- (۲) آن بخشی از فرهنگ که مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند. - فرهنگ عمومی و سایر خرده فرهنگ‌ها
- (۳) بخش‌هایی که مربوط به گروه، قوم یا قشر خاص است. - فرهنگ عمومی و خرده فرهنگ مخصوص خود
- (۴) بخش‌هایی از فرهنگ که در صورت نبود آن‌ها، جامعه با آسیب روبه‌رو نمی‌شود. - فرهنگ عمومی و خرده فرهنگ مخصوص خود

۶۷- در نظام سرمایه‌داری ... از ارزش‌های اصلی نهادهای اقتصادی است، در نهاد اقتصاد اسلامی ... از ارزش‌های اصلی اقتصاد است.

- (۱) ربا - روش‌ها و فناوری‌های گوناگون
(۲) خدمت به خانواده و جامعه - انباشت مال
(۳) افزایش ثروت - عدالت و قسط
(۴) انفاق - کسب رضای الهی

۶۸- خانواده را می‌توان یک نهاد فرهنگی دانست زیرا ... ،

- (۱) دانش تخصصی مورد نیاز سایر نهادها را فراهم می‌آورد.
(۲) بیش‌تر خرده فرهنگ‌های سایر نهادهای اجتماعی را تأمین می‌کند.
(۳) علاوه بر آن‌که از فرهنگ عمومی جامعه استفاده می‌کند خرده فرهنگ مربوط به خود را نیز دارد.
(۴) بخش قابل توجهی از فرهنگ عمومی را به جامعه منتقل می‌کند.

۶۹- کدام یک از عبارات زیر با عبارت «فرهنگ‌های مختلف، نظام‌های اقتصادی متفاوتی دارند» هماهنگ است؟

- (۱) جمع‌آوری و انباشت مال و ثروت انگیزه‌ی فعالیت‌های اقتصادی انسان‌هاست.
(۲) عدالت و قسط از ارزش‌های اصلی نهاد اقتصادی اسلامی است.
(۳) نهاد اقتصادی بعد فرهنگی دارد ولی نهاد فرهنگی نیست.
(۴) هر کار اقتصادی فنون و مهارت‌های مربوط به خود را دارد.

۷۰- نقش کدام نهاد فرهنگی به‌درستی بیان نشده است؟

- (۱) آموزش و پرورش، بیش‌تر خرده فرهنگ‌های سایر نهادهای اجتماعی را تأمین می‌کند.
(۲) رسانه‌های عمومی در انتقال فرهنگ عمومی نقش دارند.
(۳) آموزش و پرورش در انتقال فرهنگ عمومی نقش دارد.
(۴) آموزش عالی، دانش تخصصی مورد نیاز سایر نهادها را فراهم می‌کند.

۷۱- در نظام سرمایه‌داری ... از ارزش‌های اصلی نهادهای اقتصادی است و ... از قواعد و هنجارهای پذیرفته‌شده‌ی آن است.

- (۱) ربا - افزایش ثروت
(۲) تمرکز قدرت - برنامه‌ریزی
(۳) تمرکز قدرت - ربا
(۴) افزایش ثروت - ربا

۷۲- نهادهای اقتصادی در فرهنگ اسلامی از ... و قواعدی که مخالف شریعت اسلام باشد، ... شده‌اند. اما آن‌ها می‌توانند از ... گوناگون در چارچوب هنجارها و ارزش‌های اسلامی استفاده کنند.

- (۱) انباشت ثروت - منع - روش‌ها
(۲) قواعد مالکیت - مجاز - فناوری‌ها
(۳) قواعد مالکیت - منع - روش‌ها و فناوری‌ها
(۴) ربا - منع - روش‌ها و فناوری‌ها

۷۳- به‌ترتیب، وظایف هر یک از نهادهای آموزش عالی، خانواده و رسانه‌ها را بنویسید.

- (۱) انتقال فرهنگ عمومی - تأمین خرده فرهنگ‌های سایر نهادها - انتقال ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
(۲) تأمین خرده فرهنگ‌های سایر نهادها - انتقال فرهنگ عمومی - انتقال فرهنگ‌های تخصصی
(۳) انتقال دانش تخصصی سایر نهادها - انتقال فرهنگ عمومی - انتقال فرهنگ عمومی
(۴) تأمین نیازهای نهادهای اجتماعی دیگر - انتقال فرهنگ - تولید فرهنگ

۷۴- نهاد فرهنگی در کدام یک از تعاریف پیشنهادی، به‌درستی تعریف شده است؟

- (۱) نهاد فرهنگی به نهادهایی اطلاق می‌شود که از طریق توارث، منتقل و به‌تدریج عمق و دوام می‌یابد.
(۲) نهادی که از طریق آموزش و تربیت، به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد ولی موجب تولید فرهنگ جدید نمی‌شود.
(۳) نهادی که از طریق آموزش و تربیت، به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد، فرهنگ را تولید می‌کند و موجب استمرار آن می‌گردد.
(۴) نهاد فرهنگی حاصل فعالیت‌های غریزی انسان‌ها است و دارای ابعاد فرهنگی است.

۷۵- کدام عبارت در مورد نهادهای فرهنگی، نادرست است؟

- (۱) نهاد فرهنگی، نهادی است که به فرهنگ، عمق و غنا می‌بخشد.
(۲) نهاد اقتصادی و دیگر نهادهای اجتماعی که ابعاد فرهنگی دارند، نهاد فرهنگی محسوب می‌شوند.
(۳) نهاد فرهنگی، نهادی است که از طریق آموزش و تربیت به فعالیت‌های فرهنگی می‌پردازد.
(۴) آموزش عالی بیش‌تر خرده فرهنگ‌های سایر نهادهای اجتماعی را تأمین می‌کند.

خلاصه درس

فصل اول / درس چهارم

فرهنگ ۲

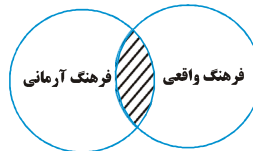
فرهنگ آرمانی:

بخشی از فرهنگ که مردم یک جامعه از آن جانبداری می‌کنند و رعایت آن را لازم می‌دانند اما در عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند.

فرهنگ واقعی:

آن بخش از فرهنگ است که مردم جامعه به آن عمل می‌کنند.

🔗 **نکته ۱:** ممکن است بخشی از فرهنگ واقعی خارج از فرهنگ آرمانی واقع شود و بخشی از فرهنگ آرمانی نیز بیرون از فرهنگ واقعی قرار گیرد.

🔗 **نکته ۲:** برنامه‌ریزان فرهنگی تلاش می‌کنند از طریق نهادهای فرهنگی، تعلیم و تربیت لازم را برای ورود فرهنگ آرمانی به عرصه‌ی فرهنگ واقعی فراهم آورند.

فرهنگ حق:

بخش‌هایی از فرهنگ است که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد. مانند: ارزش‌های توحیدی، تحمل دیگران

فرهنگ باطل:

بخش‌هایی از فرهنگ که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و براساس خرافات شکل گرفته باشد. مانند ظلم و بی‌عدالتی و تجاوز به حقوق دیگران

🔗 **نکته ۳:** جوامعی که علم را محدود به دانش تجربی و آزمون‌پذیر می‌دانند و عقل و وحی را به عنوان دو وسیله‌ی معرفت علمی معتبر نمی‌دانند، نمی‌توانند از حق یا باطل بودن عقاید و ارزش‌ها سخن بگویند. از نظر آنان ارزش‌ها و عقاید اجتماعی پدیده‌های صرفاً تاریخی هستند که در فرهنگ آرمانی یا واقعی جوامع انسانی پدید می‌آیند.

🔗 **نکته ۴:** حق و باطل بودن عقاید، ارزش‌ها، هنجارها و کنش‌ها براساس آگاهی یا جهل، علاقه یا بی‌توجهی مردم جوامع مختلف نسبت به آن‌ها تعیین نمی‌شود.

حقیقت و واقعیت:

جوامع مختلف با ایمان به عقاید و ارزش‌های حقیقی، حقیقت را به عرصه‌ی فرهنگ آرمانی خود وارد می‌کنند و اگر هنجارها، کنش‌ها و اعمال خود را نیز براساس همان عقاید و ارزش‌ها سازمان دهند، حقیقت به حوزه‌ی فرهنگ واقعی نیز راه پیدا می‌کند.

🔗 **نکته:** حقیقت هر چند خود ثابت است ولی در قلمرو واقعیت ثابت نبوده و تغییرپذیر است. یعنی امکان انحراف از فرهنگ حق و پذیرش فرهنگ باطل را دارد و بالعکس.

فارابی جامعه‌ای را که از فرهنگ حق برخوردار باشد، مدینه‌ی فاضله می‌داند و جوامعی را که از فرهنگ حق محروم مانده‌اند، براساس نوع عقاید و آرمان‌های باطل آن‌ها به جاهله، فاسقه، ضاله و مبدله تقسیم می‌کند.

❖ هر جامعه دارای آرمان‌های اجتماعی است و آرمان‌های اجتماعی بخشی از فرهنگ هر جامعه هستند.

نکات کلیدی

❖ حق و باطل اغلب از ارزش‌های آرمانی تاریخ بشریت بوده‌اند.

- ❖ بسیاری از فرهنگ‌ها رعایت حق و مقابله با باطل را لازم دانسته‌اند.
- ❖ فرهنگ‌های بشری را براساس رعایت این دو ارزش به دو نوع فرهنگ حق و فرهنگ باطل می‌توان تقسیم کرد.
- ❖ جوامع مختلف با ایمان به عقاید و ارزش‌های حقیقی، حقیقت را به عرصه‌ی فرهنگ آرمانی خود وارد می‌کنند و اگر هنجارها کنش‌ها و اعمال خود را نیز براساس همان عقاید و ارزش‌ها سازمان دهند حقیقت به حوزه‌ی فرهنگ واقعی راه پیدا می‌کند.

۱- دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌های حق، ... و وحی هستند. (خرداد ۹۳)

عقل

۲- در جوامعی که «علم» محدود به دانش تجربی است، عقاید و ارزش‌ها، پدیده‌هایی صرفاً ... هستند.

(خرداد ۹۳)

الف) تاریخی (ب) معرفتی (پ) فلسفی (ت) اجتماعی

تاریخی

۳- در عبارات زیر، موارد صحیح و غلط را مشخص کنید. (خرداد ۹۲)

الف) علوم اجتماعی، اگر علم را به معنای تجربی آن محدود نکنند، می‌تواند درباره‌ی حق و باطل بودن فرهنگ‌ها داوری کند.

ب) حق یا باطل بودن عقاید و ارزش‌ها بر اساس نوع نگاه و رفتار جوامع مختلف تعیین می‌شود.

الف) صحیح (ب) غلط

۴- به بخشی از فرهنگ که مردم یک جامعه از آن جانبداری می‌کنند اما در عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند، چه می‌گویند؟ (خرداد ۹۲)

الف) فرهنگ واقعی (ب) فرهنگ آرمانی (پ) فرهنگ عمومی (ت) خرده‌فرهنگ

ب) فرهنگ آرمانی

۵- هر یک از تعاریف (ستون اول) به کدام یک از مفاهیم (ستون دوم) اشاره دارد. (۱ مورد اضافی است) (خرداد ۹۱)

تعاریف	مفاهیم
الف) خرده‌فرهنگ سازگار با فرهنگ عمومی.	۱- فرهنگ عمومی
ب) بخشی از فرهنگ که مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند.	۲- فرهنگ واقعی
پ) بخشی از فرهنگ که مردم به آن عمل می‌کنند.	۳- خرده‌فرهنگ موافق
ت) بخشی از فرهنگ که مردم رعایت آن را لازم می‌دانند اما در عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند.	۴- فرهنگ آرمانی
	۵- فرهنگ حق

الف) ۳ (ب) ۱ (پ) ۲ (ت) ۴ (مورد ۵ اضافی است)

۶- در جدول زیر، دو نمونه از ارزش‌های فرهنگ حق و فرهنگ باطل را بنویسید. (مرداد ۹۱)

فرهنگ باطل	فرهنگ حق
۱.	۱.
۲.	۲.

فرهنگ باطل:
شُرک، ظلم

فرهنگ حق:
توحید، عدالت